

Klasseledelse

Den næste time

- Et par ord om en ny bog og ‘classroom management’
- Til inspiration
  - paranoide/lidenskabelige ledelsesformer
  - Historisk rids: fra disciplin til læringslyst – og hvilke udfordringer de aktuelle idealer giver til klasselederen
  - straf som penibel ledelsesform
- Invitation til diskussion:
  - Hvordan ser I ‘god klasseledelse’ ?
  - Hvilke ‘teknologier’ har I i brug?
  - Hvordan bliver I selv ledet? Er der sket noget med skolereformen?

Klasseledelse: Om moderne (selv-)disciplin og sociale teknologier

- **Klasseledelse i paradigmeskiftet fra ledelse til selvledelse**
- **Fra *paranoide* til *lidenskabelige* ledelsesbehov:**
- *Den disciplinære institution:*
  - Indhegningen
  - Individet - disciplin
  - Overvågning, eksamination og sanktion
  - *Uden for døren*, eftersidning m.m.
- *Kontrolsamfundets organisation:*
  - 'Corporation' / kultur
  - Dividet - mægtiggørelse
  - Gældsættelse, deadline og løbende evaluering
  - *At kildre* subjektiveringspunktet

John B. Krejsler, lektor, ph.d., Institut for Uddannelse & Pædagogik (DPU), Århus Universitet (jok@dpu.dk)

Hanne Knudsen, lektor, ph.d., Institut for Uddannelse & Pædagogik (DPU), Århus Universitet (hakn@dpu.dk)

Hvad skal ledes med klasseledelse?

- Hvad er det gode fællesskab?
- Hvad skal holdes ude/nede?
- Hvad skal disciplineres/kultiveres?

- Ro, respekt – massen, drengemoralen – der skal arbejdes med disciplin
- Samarbejde, dannelse til demokratisk samfundsborger – konkurrence – der skal arbejdes med atmosfæren
- Mobbefri, energisk, ansvarstagende, spontan – mobning, mistrivsel – der skal arbejdes med selvforhold, relationer

Disciplin som klasseledelse

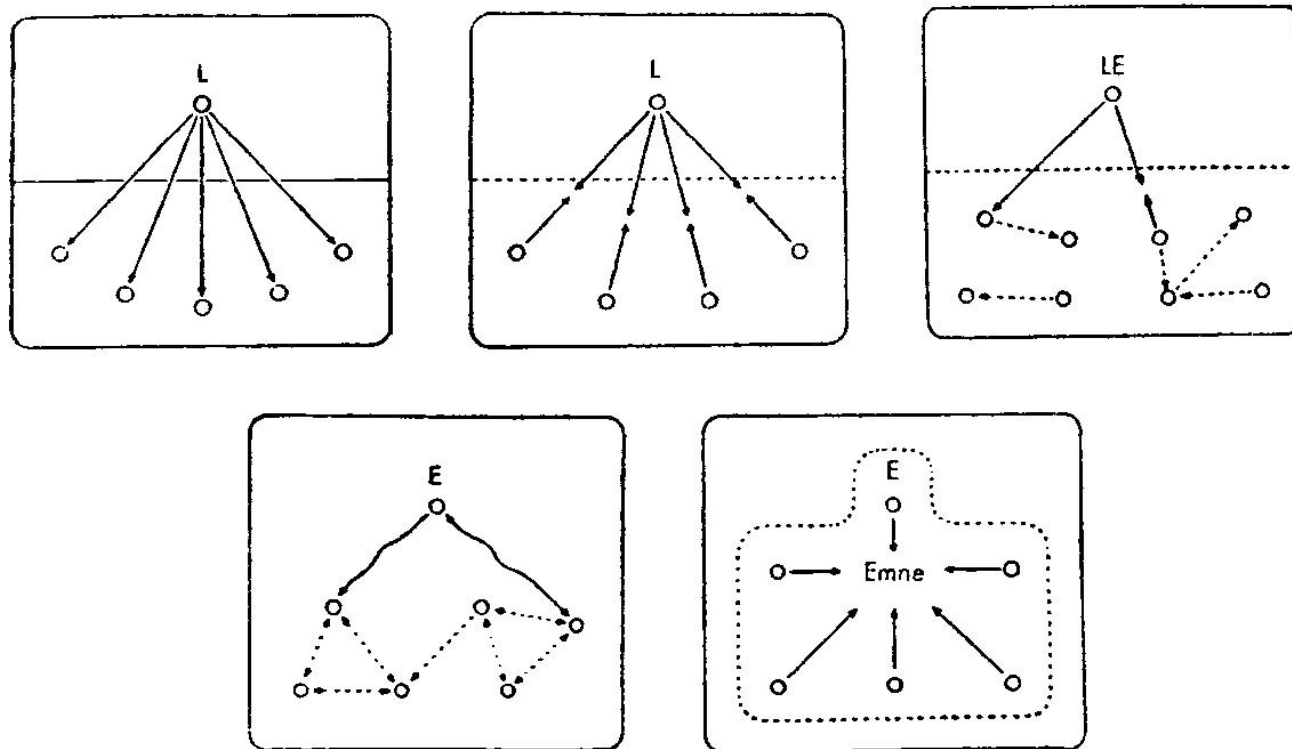
- ”Hensynet til den nødvendige Arbejdsro og Arbejdsfart og til Barnenaturens Krav falder ganske sammen i at kræve en mild Disciplin, bygget på få, men faste og gennemførte Pålæg og Forbud. Klare og enkle Linjer forstår Børn bedst, og de lærer da efterhånden frivilligt at indordne deres øjeblikkelige og personlige Tilbøjeligheder under Hensynet til et Hele og til en Plan.” (Kaper 1903; 107-108).
- ”Det er en disciplinær Hovedregel overfor en urolig Klasse at tage den enkelte for. Vær, ogsaa derfor, straks klar over Elevernes Navne. Naar den enkelte nævnes, føler hver enkelt sig usikker.” (Kaper 1919: 19)
- ”Hvis du taler til en Flok, er det som at hælde vand på en Gås. Men et Navn har Effekt.” (ibid: 112)
- ”Han [Læreren] bør ikke lade Børnene samles omkring ham i en Flok. Da har Massemorale straks sin Effekt.” (ibid: 112)

Durkheim

The mob

- "We must never lose sight of the fact that the class is a small society. [...] The mob, we know, kills easily. A mob or a crowd is a society, but one that is inchoate, unstable, without regularly organized discipline. [...] The forces [...] know no moderation and spill out into tumultuous, destructive, and, as a result, almost necessarily immoral disorders. A class without discipline is like a mob."
(Durkheim 1923 [1903], s.150)

Den gode atmosfære og aktivitetspædagogikken

Fig. 44. Fem typer af interaktion imellem lærere og elever. De forskellige interaktionsmodeller er nærmere kommenteret i teksten. L = læreren; E = eksperten. Går man fra skemaet øverst til venstre til det nederst til venstre, finder man, at interaktionen præges af stadig større aktivitet fra elevernes side, at barrieren imellem lærer og elever smuldrer, og at læreren i stadig større udstrækning antager rollen som gruppeleder, hvis opgave det er at få eleverne til at arbejde selvstændigt med faget.

- ”Det er meningen at stræbe efter samarbejde, gruppearbejde, frihed under ansvar, selvstyre og opdragelse til samfundsborger. Læreren må ikke være den, som i enkeltheder bestemmer, hvad der skal foregå i klassen: nej, han skal fungere som den hjælpende hånd, der fører eleverne frem til en i fællesskab erhvervet viden. Skolens arbejde bør præges af demokratisk gruppearbejde” (Husén 1966, s. 49).

I dag

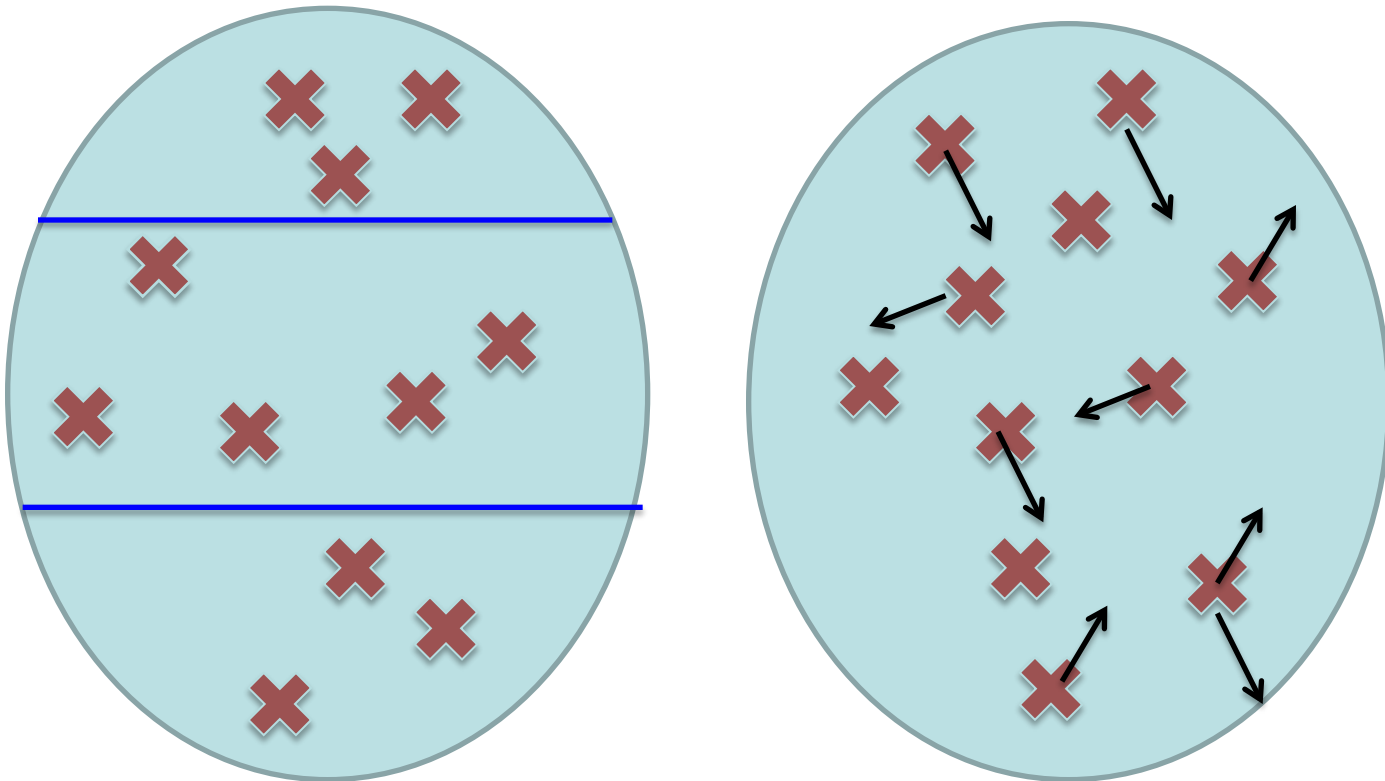
- ”Formålet med afholdelse af klassemødet er blandt andet at sørge for, at alle elever trives i skolen og lærer at tage ansvar for hinandens trivsel. Trivsel er en vigtig forudsætning for al læring” (DCUM 2006, s. 58).
- Den gennemgående idé er, at hvis barnet bliver bevidst om – og i stand til at udtrykke/anerkende - egne og andres følelser, forståelser og behov, bliver det muligt for barnet at tage ansvar for egen og andres trivsel.
- Lege, historiefortælling, massage, refleksioner i grupper – i forsøget på at få fat i følelser, stemninger og energier.

I dag

Trivsel og mobbefri fællesskaber som ideal.

Tegning fra et trivselsforløb i en 4. klasse med inklusionsproblemer:

Klassen og massen

- Idealet om disciplin og ro i klassen som forudsætning for undervisning gør/gjorde det muligt at vise ‘uro’, ‘kaos’, ‘masse’ uden for døren.
- Idealet om læring, lyst og trivsel gør det ikke muligt at vise ‘engagement’, ‘spontanitet’, ‘intensitet’, ‘initiativ’ uden for døren.
  - Ansvar for læring gør læreren afhængig af elevens vilje.
  - Selvforhold og relationer mellem eleverne ses som afgørende.

Straf som penibel ledelsesform

Straf synliggør magtformer og autoritetsstrukturer

- I disciplinens magtform skaber straf afmagt hos læreren, hvis straffen fremstår uretfærdig.
- I mægtiggørelsens magtform skaber straf afmagt hos læreren, hvis eleven er passiv og ikke straffer sig selv.
- I krydsninger af magtformer kan læreren blive fanget på det forkerte ben.

Klasseledelse: Om moderne (selv-)disciplin og sociale teknologier

Når de sociale teknologier sætter kursen:

- Differentiering
  - fra klasseledelse til *livslang selvledelse*
- Individualiserende teknologier:
  - Ansvar for egen Livslange Læring
  - Projektarbejdsformen
  - Logbogen og porteføljen
  - Den sociale kontrakt
- Elevplanen
- Evidens, 'hvad virker', best practice:
  - PALS, LP-modellen
  - Hattie, Helmke og de andre

Oplæg til diskussion

- Kan I genkende de to magtformer, der retter sig hhv. mod at styre på adfærd og at styre på vilje?
- Hvordan ser I 'god klasseledelse' ?
- Hvilke 'teknologier' har I i brug – straf, PALS, elevmægling...
- Hvordan bliver I selv ledet? Er der sket noget i forbindelse med skolereformen?